

John David Nielsen

Malerier 1990 - 93

av Dag Solstad "14 artikler på 12 år" Forlaget Oktober.

Trykt tidligere i katalogen til JDN, malerier 1990 - 93, Galleri K, Oslo

Et maleri av John David Nielsen, vist på utstilling i året 1993, det året maleren fyller 55 år, kan beskrives slik: Lerretet 160 x 130 cm. Lerretet domineres av en vegg i grønt, grått og brunt, alle fargene noe avdempede, skitne. Denne veggen befinner seg i bildets midtfelt og ut til venstre. Foran denne dominerende veggen: Sittende kvinne på gråbrun krakk med ryggstø. Hun er iført grå, ermeløs kjole. Hun stirrer rett ut i rommet (hvor den som beskuer dette bildet står, og hvor maleren tidligere må ha stått da bildet ble malt). Hun har markerte armer, som sluttes sammen idet høyre hånd er lagt over venstre arms albu. Til tross for at kvinnen er meget sterkt til stede i bildet, går hun og den stolen hun sitter på, fargemessig, nesten i ett med den dominerende veggen hun er stilt opp foran. Til høyre for denne veggen «fortsetter» bildet, i dybden, idet en annen vegg danner bildets bakgrunn. Denne veggen er brunaktig, med noe skittenrødlig i. Foran denne veggen: En kvinne, også i ermeløs kjole, den er brun, litt «mer» brun enn den brune veggen hun er stilt opp imot, som da får et mer rødbrunt skjær. Hudfarget hud, men brun pga. veggen, slik den sittende kvinnes hud blir gråaktig som sin vegg. Ben som gulvets farger. Denne kvinnen har også markerte armer, og også disse sluttes sammen, men nå slik at hun står med korslagte armer. Vanligvis betyr uttrykket «korslagte armer» at vedkommende står med armene over kors foran brystet, men denne kvinnen har sine armer korslagt lenger ned, slik at posituren overhodet ikke antyder at hun beskytter seg, eller har trådt i forsvarsstilling, snarere at det er en malt kvinneskikkelse som har fått løst armenes formale problem ved at de sluttes til en enhet. Også denne kvinnen stirrer ut i rommet. Ved siden av henne, og til høyre, to sittende kvinner. De sitter ved et bord, og ved siden av hverandre, og danner en egen gruppe i kontrast til den stående kvinnen. Begge i ermeløse kjoler, den ene i mørkbrun, den andre i fiolett. De sitter (delvis skjult) bak et rundt bord, malt i samme farge som veggen, men adskilt fra den ved omriss. Forøvrig inneholder dette bildet enda en kvinnefigur, i forgrunnen helt til venstre, slik at hele maleriet inneholder fem kvinnefigurer. Den dominerende veggen i bildets midtfelt er uten dekorasjoner, eller rekvisita. Den står der i sin skittengrå dominans, og kan i ensformighet lene seg mot maleriets gulv, som er holdt i grønt, grått og utvisket blått. På den rødbrune veggen i bakgrunnen finnes det imidlertid en del rekvisitter.

Et smalt blått felt (muligens et vindu) helt til venstre. Til høyre for hennes hode, og altså på den samme veggen: Et rundt speil i samme farge som veggens brunfarge, slik at det antydes at det har bortfalt som speil men har beholdt, på grunn av de lette sorte omriss, speilets form, og derved også dets sedvanlige plass i et interiør.

Dette er i sannhet et interiør. Gulv. Vegg. Og veggens forhold til hverandre, som skaper en dybde for plasseringer av figurer. En pinnestol (eller krakk med ryggstøtte). På den en kvinne, som derved blir sittende kvinne. Bak henne, og til høyre for henne: En stående kvinne. Hver mot sin vegg. På gulvet. Et rundt bord. To rekvisitter på den ene veggen, begge innholdsløse, det ene blått (luft, altså utsikt, hvis man vil tolke), det andre bare en tom form (speilets form, uten speilbilde). Mer nøkternt kan det neppe bli. Især ikke når fargene konsekvent er holdt nede, dempet i skittenaktige valører i grått, brunt, grønt.

Dette er et grunnbilde. Et interiør. Vegg. Gulv. Og noen figurer som føres inn. Samt rekvisita. Og jeg vil påstå at dette er et typisk John David Nielsen-maleri, kanskje hans mest typiske, ihvertfall det mest grunnleggende. Ut i fra dette bildet kan man tenke seg at alle de øvrige interiørene på utstillingen har blitt til.

Hvis dette er et grunnbilde, hva uttrykker det så for meg? Jeg ser og ser og må konstatere: Ingen verdens ting. Jeg ser en dominerende endevegg midt på bildet. Foran det en kvinne på pinnestol som stirrer på meg. Jeg ser en annen vegg i bakgrunnen, foran den en annen kvinne. Hun står, og også hun stirrer ut på meg. Forøvrig to andre kvinner til høyre i bildet, sittende, og en femte kvinne i bildets forgrunn. Bildet uttrykker ingenting. Kvinnene bare stirrer, spør ikke om noe, lover ikke noe, uttrykker ikke noe. Er ikke redde, er ikke bekymrede, er ikke overvettets lystige, ikke overvettets sørgmodige, deres ansiktsuttrykk er faktisk sterkt reduserte, til «øyne», «munn», omriss av kinn. De er ikke uttrykksløse, og dermed tolkbare i den retning. De uttrykker i likhet med bildet som helhet bare ingenting. De er figurer i et rom. Figurer i et maleri holdt i nokså avdempede og nøkterne farger, hvor det grå, brune og blågrå dominerer, sammen med skittengrønt.

Meget nøkternt. Det eneste som egentlig forbauser er at det er hele fem kvinnefigurer i maleriet, og man må derfor spørre seg selv: Har John David Nielsen satt seg som mål å se hvor mange kvinnefigurer det var mulig å få til innenfor dette lerretet på 160 x 130 cm, hvor han har malt to vegger, en i skittengrått og en i dybden av denne i brunt, og hvor begge veggene møtes av det samme gulv, som følgelig blir større til høyre der veggen i dybden befinner seg, og som er malt i grønn-grått-brunt?

Når dette spørsmålet stilles her er det ikke på grunn av at svaret er oppsiktsvekkende. Til dette spørsmålet finnes det bare ett svar og det er selvsagt: Ja. Spørsmålet er imidlertid om spørsmålet er betimelig.

Jeg tar opp dette spørsmålet fordi jeg i halvannet år har vært i besittelse av et maleri av John David Nielsen, og som henger på veggen i min stue. Også det et

interiør. Vegg. Og gulv. En mann på en stol (en antydning til svung på stolryggen gjør det feil å kalle den en pinnestol, selv om det er en meget enkel stol). I bildets forgrunn to gutter. Alle personene stirrer ut av bildet, mot meg som ser på det, nå, tidligere var det på han som malte det. Et bord. Og på bordet en blomstervase. I blomstervasen en tynn blomst, som luter til venstre med en enslig rød-brun knopp. Fargene i bildet er nøkterne, gråaktige, litt skittenaktige. Det bildet opptar meg svært. Det sier meg ingenting. Men som den skitten-røde lille blomsten som luter seg inne i bildet, er vakker! For en eleganse! Ut fra en slik tidligere opplevelse kan jeg bare slå fast at spørsmålet om hvorvidt John David Nielsen på dette nøkterne grunnbildet jeg nettopp har beskrevet, og som vises på denne utstillingen, under tittelen «Veggen», er laget for at maleren skulle se hvor mange kvinnefigurer det var mulig å få inn på det, er et betimelig spørsmål.

John David Nielsen er maler. Han arbeider med å fylle lerreter av en avgrenset størrelse med farger av ulike valører og former slik at det dannes visse synsinntrykk hos den som ser dem slik at han mener, og med rette, å kunne gjenkjenne mennesker, stoler, bord, vegger, vinduer, speil, blomstervaser og blomster, og på den måten slutte, og det med rette, at han beskuer et malt interiør. Eller han mener å gjenkjenne gater, husrekker, trær og himmel på andre, og det også med rette. Tidligere har også John David Nielsen fylt farger av ulike valører og former slik at den som ser på lerretet også har ment å kunne gjenkjenne landskaper, men slik John David Nielsen presenterer seg for publikum i dag er det umulig for ham (eller henne) å trekke denne slutning, noe som betyr at John David Nielsen må ha sluttet å male rene landskapsbilder, og det av årsaker jeg tror jeg har forstått, men som jeg ikke skal gå inn på her.

I et maleri henger alt sammen. Alt er mulig, og når alt er mulig blir så å si ingenting mulig, som *kunst*, altså som kunnen. Den som maler i sterke farger er ikke han en fargesprakende maler, en beåndet kolorist? Jo, alt er mulig, men ikke nødvendigvis for John David Nielsen som i sitt 55. år viser en ny samling interiører hvor figurer er oppstilt inne i et rom, som i utgangspunktet består av vegg og gulv (samt en ny samling med gater, folketomme, men ikke uten trær, og horisont). Figurene er kvinner denne gang, fra to til seks kvinner. Før var det ofte menn, eller menn og kvinner, men nå er det bare kvinner. Hvorfor, spiller ingen rolle, men det er morsomt å registrere det. *Kvinner* i disse skittengrå rom (men ikke uten hvitt i, merkelig hvitt i), i sine ermelse kjoler, nesten i ett med veggen. Til det ovennevnte grunnbilde hørte det også med en stol og et bord. Stolen fordi kvinnen i forgrunnen skal kunne sitte. Bordet fordi de to kvinnene tett-ved-siden-av-hverandre ved siden av stående kvinne med korslagte armer langt nede, kunne få sitte, og ikke stå, ved siden av den stående kvinnen. Stolen, bordet, to rekvisitter lagt inn i bildet av helt nøkterne grunner. I årevis har John David Nielsen malt stoler, dvs. sittende figurer. Flyttet stoler fram og tilbake på lerretet. Disse stolene har forandret seg. Fra stoler med

schwung i til dagens enkle krakker med ryggstø. Jo, han maler gjerne stoler med schwung i ryggen nå også, gjerne også en sjeselong, men de fleste stoler på denne utstillingen er pinnestoler (eller krakker med ryggstø). Det er sjelden han tillater seg å male elegante stoler med schwung over seg nå. For å gjøre det, er å tillate seg ting. Han har ikke tillatt seg det så ofte nå. Det behøver ikke å bety at livet har blitt hardere, eller enklere, heller at munterheten har funnet andre uttrykk, som gjør at man slettes ikke trenger å tillate seg å ta seg friheter i å la stolryggen på stolene hvor figurene sitter schwunge seg så overdådig.

På det jeg har kalt grunnbildet, er stolen en pinnestol. Men det er også andre årsaker til at jeg ser på det som grunnbildet. Og det er det demonstrative fravær av andre rekvisita. Utenom figurene bare en stol og et bord. Samt demonstrativt vindu/bilde fylt med luft (dvs. ingenting) og et speil (uten innhold, bare sin egen veggfarge). Det er nøkternhet, og en demonstrativ, ja filosofisk, refleksiv nøkternhet (som neppe er ondt ment, og som følgelig heller ikke gjør ondt). Men ellers fyller gjerne John David Nielsen på med rekvisitter. Veggene har ofte speil, hvor man ser et bilde av den (fiktive) veggen, maleren har bak seg når han maler. Eller et vindu, hvor man ser en utsikt, som er bemerkverdig lik et maleri av John David Nielsen. Og finner John David Nielsen det nødvendig å fylle opp lerretet med et bord, hvor dagens unge kvinner, som ikke alle og alltid kan stå, innen det lerretet de fremtrer i, men som må sitte, og som ikke alltid kan sitte åpent i rommet på en stol, for det blir for dominerende (hele kropp), og derfor må sitte bak et bord, så pleier han å plassere en blomstervase, enten avlang, eller en som buler litt ut nederst (det er bare de to variantene), på bordet, og i den en blomsterkvast. Han tillater seg det, hvis omstendighetene ellers ligger til rette for det, og det ikke bryter med det skittengule gulvet, eller den skittengrå veggen, eller de øvrige rekvisitter. Ja, han leker gjerne, men ikke uten videre, det må være for lekens egen skyld, og innenfor de formale problemer han har satt seg i hodet å løse.

Det er ikke mange rekvisitter han benytter seg av, og de er svært faste. De to slag blomstervaser, samt blomst eller blomster. Vinduer, av forskjellige former og størrelser, som kan fylles med utsikt/bilder. Speil (hvor man ser speilbilde av den del av rommet man ikke iakttar på lerretet). En hund (alltid den samme hunden). Samt en del rekvisitter som tidligere var gjengangere hos John David Nielsen, men som nå tyder på å være på vei ut, og fungerer i bildet som avtrykk fra en tidligere posisjon: operasangerinnen-flygelet-pianisten-rekvisitten, og katten (i vinduskarmen på et interiør denne gang, ellers erstattet av en hund, kan man si). Forøvrig er det veggen og gulvet. Og kvinne-figurene som skal avstemmes til de grå, nedtonede, utflytende og skittenaktige vegg- og gulvflatene slik at de uttrykker *kunnen*, det som jeg står og faller på, er det *lys* John David Nielsen forsøker å oppnå.

Når man forsøker å beskrive et maleri av John David Nielsen hvor han har tillatt seg å flette inn en rekke av sine faste rekvisitter, kan det oppstå noe eiendommelig.

Jeg skal prøve å vise det gjennom å beskrive et av maleriene på denne utstillingen hvor det forekommer flest rekvisitter, det er «In alles ni figurer» 130 x 162 cm. Fire vegger, to i brun-grå-gult, som blir delt i et dyp som fører inn til et indre rom, som ender i en vegg. Helt til høyre en ny dybde med en brun bakgrunnsvegg. Gulv: Grå-fiolett som dekker de flater som ikke veggene dekker, som grunnfarger. Inn i disse grunn-flatene er ført en rekke figurer og rekvisitter. Figurene er fra venstre: Kvinne i grått (i heldekkende kjole) henslengt på en stol. Sittende kvinne på pinnestol, ved siden av stående kvinne, med korslagte armer, langt nede. Et firkantet bord, hvor to kvinner er plassert bak. I det dypere, indre rom, som er blått, er to figurer og et flygel. Det er en operasangerinne, og en «gutte»-pianist med flosshatt. Det er tvilsomt om man skal karakterisere operasangerinnen og pianisten som figurer, heller dreier det seg om en bestemt rekvisitt: Operasangerinnen-flygelet-pianisten. Jeg velger å se det slik, og sier at det dype rom er fylt opp av en velkjent JDN-rekvisitt. Øvrige rekvisitter finnes på veggene. I et vindu et bylandskapsmotiv. I speilet: et interiør. En gjentatt rekvisitt som kvinneakt, i bilde på veggen, er imidlertid ikke med. I stedet finnes en annen JDN-rekvisitt: Statuen av en naken gudinne på sokkel, den står på gulvet i lerretet. Alle kvinnene på bildet stirrer mot den som ser på bildet, det vil si de er demonstrativt oppstilte, og stirrer mot maleren i det han maler dem. Det er arrangementet. Malerens figurer stirrer mot maleren. Maleren har funnet på dem, og arrangert dem slik han ønsker å ha dem ifølge sin idé om maleriet, dvs. det han skal fylle dette lerretet på 130x162 cm med. Det er John David Nielsens kvinnefigurer, de eksisterer bare på dette lerretet, slik de nå står og stirrer mot ham som har malt dem. I et rom fylt med John David Nielsen-rekvisita. Den nakne gudinnen på sokkel. Operasangerinnen-flygelet-pianisten (den såkalte «nevøen»). Utsikten i vinduet er et maleri, det er ikke utsikt, men et bylandskap malt av John David Nielsen, forminsket for å passe inn i dette vindu, som altså blir til et bilde og ikke vindu. I speilet ser man et interiør, det er veggen bak det sted hvor maleren står og maler. Men det er også et maleri, et malt interiør av John David Nielsen, forstørret kunne det ha vært et eget maleri på denne utstillingen, i likhet med «utsikten» i vinduet. Hele denne beskrivelsen er pinlig nøyaktig, og ikke til å misforstå. En refleksiv beskrivelse av maleriet kan ikke unngå å vektlegge det som her er vektlagt. Det er noe klaustrofobisk over denne beskrivelsen av dette maleriet. En bevissthet innestengt i seg selv. Maleren (og følgelig han som ser) i rommet mellom det som finnes på lerretet, som er et maleri av John David Nielsen, og veggen bak bildet, som også er et interiør av John David Nielsen. Og kvinnefigurene som stirrer rett mot deg, med korslagte armer, slik som hun står, rett opp og ned i rommet. Og stirrer. I likhet med den sittende, på sin pinnestol, eller krakk med ryggstø. Beskrivelsen av maleriet kan ikke unngå å nærme seg en klaustrofobisk bevissthetstilstand, hvor maleren er fanget inn av sine egne bilder, i et smalt rom, hans egne bilder foran, ens egne bilder bak, m.a.o dømt til å stå der, og stirre (dvs. male) tilbake. Men det eiendommelige er at denne beskrivelsen

motsies av selve maleriet. Beskrivelsen er riktig, den gir nærmest seg selv, men den stemmer ikke med det maleriet uttrykker. For maleriet uttrykker ingenting. Det er ingen klaustrofobisk bevissthets angst i kvinnene som stirrer på maleren, som stirrer (maler) tilbake. Ingen klaustrofobi i at vinduet ikke er en utsikt, men et maleri av den som maler et annet maleri. Ingen forferdelse uttrykkes i at interiøret i speilet, som er veggen maleren har bak seg, er et interiør skapt av den som maler. Det uttrykker ingenting. Det er et bylandskap i vinduet, som uttrykker ingenting. Det er et interiør i speilet som uttrykker ingenting. Den unge kvinnen på stolen strekker på seg i sin langarmede (sic!) kjole. Hun kan virke sensuell, og man (altså den som ser) griper seg i å tenke at hun kjeder seg. Bildet uttrykker ingenting, som en befrielse. En selvbevisst befrielse.

Det må komme av fargene, tenker jeg, forfatteren. Malerens forhold til sine farger. Ofte når jeg har stått overfor et maleri har jeg tenkt: Å, den som hadde vært maler! Når jeg står overfor et maleri av John David Nielsen, tier dette ønsket. Jeg ser på hans lerret og har ingen lyst til å male - for det kan jeg ikke (derimot kan jeg skrive). Egentlig burde det ha forholdt seg motsatt. At nettopp John David Nielsens malerier skulle få en forfatter til å få lyst til å male for det er noe ved hans malerier som får en til å tenke på det litterære maleri. For det er jo figurer i det, som umiddelbart skulle få en til å hengi seg til fortolkninger. I tillegg er det umulig å se disse figurative maleriene uten å kjenne at de er et sterkt uttrykk for en refleksiv bevissthet. Men disse figurasjonene er ikke litterære figurer. Det er det som er det besynderlige. Det er et reint maleri, men med figurer. John David Nielsen forholder seg strengt malerisk til det litterære maleri. Det er i dette paradokset det foregår. Det er farger det dreier seg om, farger adskilt fra hverandre på en slik måte at det dannes figurer. Vegg. Gulv. Kvinner. Rekvissitter. Disse i bunn og i grunn uanselige fargene, utvisket grønt, skittent grønt, nedtonet grått, utvannet grått, skittent brunt blandet med neddempet rødt, smurt sammen, eller den ene sprutet rundt på den andre. Koloristen John David Nielsen. Med dette selvbevisste, ja polemiske, valget av farger.

Derfor må jeg beskrive et maleri til. Også det et interiør. (At jeg utelukkende har beskrevet John David Nielsens interiører, skyldes at jeg nå engang har tatt utgangspunkt i dem, sannsynligvis fordi det maleriet jeg selv har hjemme i min egen stue er et interiør. I grunnen liker jeg bylandskapene hans vel så godt, ihvertfall like godt.) «Buketten» 130x160 cm. Sittende kvinne, stående kvinne, i et bakrom operasangerinnen-flygelet-pianisten-rekvissitten. Nielsen-interiør i speilet, pinnestol, bord (halvrundt). Gulv i grå-hvitt-grønne striper. Vegg i skittengrønt. Bakgrunnsvegg i djupere grønt. Nytt: Kvinne inn fra venstre, i blåaktig kjole, barnslig rødmusset ansikt, blussende? Og med omrisset av kroppen (hals, bryst, mave) i knall gult (et fort strøk, ikke påfallende). Mer påfallende er den knallgule fargen på det halvrunde bordet. Den står i bildets sentrum og spriker, ja flommer. Den samme gulfarven som i pikens omriss.

Dette *gule* bordet. Plutselig, midt i sentrum av et interiør av John David Nielsen. Helt ulikt ham. Hva skal det bety? Bety? Sannsynligvis betyr det det vi alle kan se. At han har tillatt seg det. Jeg ser på bildet, dette typiske Nielsen-maleriet, hvor det plutselig finnes en helt gul farge, diskret i en pikes omriss, flommende i et buet bord. Og jeg synes jeg hører ham si: «Jeg har tillatt meg å male det bordet i denne bestemte og svært friske gule fargen». Altså, jeg tror ikke det representerer noe nytt i John David Nielsens maleri. Den er bare et uttrykk for det samme som hele denne utstillingen er et uttrykk for: At han har kunnet tillate seg å male en del bilder i all selvfølgelighet.